

**Rigensis Bank AS**  
**Informācija par finanšu instrumentu īpašībām un ar finanšu instrumentiem**  
**saistītiem riskiem**

---

Saturs

1.	Riski, kas ir atkarīgi no finanšu instrumenta veida .....	2
	Finanšu instrumenta emitenta kredītrisks .....	2
	Tirgus cenu risks .....	2
	Likviditātes risks .....	2
	Valūtas risks .....	2
	Procentu likmju risks .....	2
2.	Riski, kas ir saistīti ar tirdzniecību ar finanšu instrumentiem .....	3
	Operacionālais risks .....	3
	Darījumu partnera kredītrisks .....	3
	Citi riski .....	3
3.	Finanšu instrumentu veidi .....	3
	Akcijas .....	3
	Obligācijas .....	4
	Investīcijas fondu daļas .....	4
	Vērtspapīru pārdošana ar atpakaļpirkumu (REPO darījumi) .....	4
	Valūtu maiņas darījums (SPOT, TOM, TOD darījumi) .....	5
	Valūtas darījumi ar norēķinu datumu nākotnē (FORWARD darījumi) .....	5
	Valūtas SWAP darījumi .....	5

Ieguldījumi finanšu instrumentos vienmēr ir saistīti ar riska uzņemšanos. Finanšu instrumentos ieguldītie līdzekļi var pieaugt vai samazināties, un nav garantiju par to, ka klients nezaudēs visu vai daļu no sava ieguldītā kapitāla.

Finanšu instrumentu tirdzniecības procesā klienta ieguldījumi ir pakļauti dažādu veidu riskiem. Pastāv risku veidi, kas raksturīgi atsevišķiem finanšu instrumentu veidiem un dažādiem finanšu instrumentiem šāds risks piemīt dažādā mērā. Pastāv risku veidi, kas eksistē finanšu instrumentu tirdzniecības procesā neatkarīgi no finanšu instrumentu īpašībām. Zemāk ir aprakstītas galvenās risku grupas, kas var būt veicot operācijas ar tiem finanšu instrumentiem, ar kuriem strādā Rigensis Bank AS, un ir sniegts šo finanšu instrumentu apraksts.

## **1. Riski, kas ir atkarīgi no finanšu instrumenta veida**

### **Finanšu instrumenta emitenta kredītrisks**

Risks ciest zaudējumus gadījumā, ja:

- Finanšu instrumenta emitents nav spējīgs vai nevēlas pildīt savas saistības pret finanšu instrumenta turētāju;
- Finanšu instrumenta emitenta maksātspējas novērtējums (kredītreitings) samazinās, kas ietekmē finanšu instrumenta cenas kritumu.

### **Tirgus cenu risks**

Risks ciest zaudējumus gadījumā, ja notiek finanšu instrumenta cenu izmaiņas, kuru rezultātā samazinās ieguldījumu vērtība. Tas var būt:

- tirgus dalībnieku nostāju izmaiņu dēļ (nestabilā tirgus situācijā tirgus dalībnieki var prasīt lielāku piemaksu par riskiem);
- tirgus apstākļu izmaiņu dēļ (kad mainās globālie faktori, piemēram – bāzes procentu likmes, valsts parāda vērtspapīru ienesīgums u.c.);
- finanšu instrumenta ienesīguma novērtējuma izmaiņu dēļ (piemēram – emitenta vājie finansiālie rezultāti, dividendžu izmaksu samazinājums par akcijām u.c.).

### **Likviditātes risks**

Risks ciest zaudējumus gadījumā, ja finanšu instrumentu nav iespējams pārdot vēlamā apjomā bez būtiskām papildus izmaksām un neietekmējot tirgus cenu. Likviditātes risks ir raksturīgs finanšu instrumentiem ar nelielu emisijas apjomu, lielām finanšu instrumentu pozīcijām, kā arī augsta riska finanšu instrumentiem tirgus krīzes periodos.

### **Valūtas risks**

Risks ciest zaudējumus gadījumā, ja finanšu instruments ir emitēts ārvalstu valūtā (valūtā, kas atšķiras no portfeļa bāzes valūtas) un ārvalstu valūtas kurss mainās nelabvēlīgā virzienā.

### **Procentu likmju risks**

Risks ciest zaudējumus nelabvēlīgu procentu likmju izmaiņu dēļ. Parāda vērtspapīru gadījumā tas ir viens no tirgus cenu riska izpaušanās veidiem. Procentu likmju risks parādās arī gadījumā, kad tiek izmantota naudas līdzekļu aizņemšanās finanšu instrumentu iegādei pēc mainīgās procentu likmes.

## 2. Riski, kas ir saistīti ar tirdzniecību ar finanšu instrumentiem

Dotās risku grupas riskiem ir pakļauti visi finanšu instrumentu darījumi lielākā vai mazākā mērā.

### **Operacionālais risks**

Risks ciest zaudējumus prasībām neatbilstošu vai nepilnīgu procesu norises, cilvēku un sistēmu darbības vai arī ārējo apstākļu ietekmes dēļ, ieskaitot nepārvaramu apstākļu un notikumu riskus.

### **Darījumu partnera kredītrisks**

Risks ciest zaudējumus, ja darījumu partneris, ar kuru klients ir noslēdzis darījumu, nav spējīgs vai nevēlas pildīt savas saistības pret ieguldītāju.

### **Citi riski**

Risks ciest zaudējumus citu iemeslu dēļ: juridiskais risks, valsts regulācijas risks, nodokļu risks, attiecīgās nozares risks un citi.

## 3. Finanšu instrumentu veidi

### **Akcijas**

Akciju sabiedrības emitēts vērtspapīrs bez noteikta darbības termiņa. Akcija apliecina tā īpašnieka daļu uzņēmuma akcionāru kapitālā (pamatkapitālā).

Akcija nodrošina tā īpašniekam šādas tiesības:

- saņemt dividendes kā daļu no peļņas;
- pārdot finanšu instrumentu tirgū;
- piedalīties akciju sabiedrība pārvaldībā (izņemot akcijas bez balsu tiesībām);
- uz akciju sabiedrības īpašuma daļu tās likvidācijas gadījumā.

#### Risku jūtīguma pakāpe

**Emitenta kredītrisks.** Augsts jūtīgums – emitenta maksātspēja var novest pie emitenta kapitāla vērtības zuduma un parasti noved pie akciju cenu strauja krituma.

**Tirgus cenu risks.** Augsts jūtīgums – akciju cenas bieži svārstās un asi reaģē uz jebkurām tirgus situācijas izmaiņām.

**Likviditātes risks.** Vidējs jūtīgums – akciju tirdzniecība pamatā notiek regulētā tirgū (biržā) ar pietiekamu dalībnieku skaitu un pietiekamu pieprasījumu un piedāvājumu. Tomēr eksistē akcijas ar zemu likviditāti, kas netiek aktīvi tirgotas. Tāpat akciju likviditāti var ietekmēt finanšu krīzes periodi. Likviditātes risks var radīt papildus izdevumus, kā papildus izdevumi var rasties gadījumiem, kad notiek pirkšanas/pārdošanas darījumi ar liela apjoma akciju paketēm.

**Valūtas risks.** Valūtas risku jūtīgums ir atkarīgs no konkrētās akcijas valūtas un bāzes portfeļa valūtas.

**Procentu risks.** Zems jūtīgums – tieši neietekmē akciju cenu.

## Obligācijas

Emitēta parādzīme, kas nodrošina emitenta pienākumu pēc noteikta termiņa izmaksāt tās īpašniekam (kreditoram) parādzīmes nominālo vērtību un periodiski maksāt noteiktu summu procentus.

Obligācijas emitē valstis, vietējās pārvaldes institūcijas, kā arī privātas kompānijas ar fiksētu vai mainīgu procentu likmi, vai ar nulles procentu likmi (diskontētās obligācijas).

Risku jūtīguma pakāpe:

**Emitenta kredītrisks.** Augsts jūtīgums – emitenta maksātspēja nozīmē emitenta atteikšanos maksāt tā emitētās obligācijas. Bez tam, emitenta kredītu kvalitātes samazinājums, var novest pie obligāciju vērtības samazinājuma.

**Tirgus cenu risks.** Vidējs jūtīgums – obligācijas cena ir atkarīga no procentu likmju izmaiņām un parasti mainās salīdzinoši nelielā diapazonā. Parasto obligāciju gadījumā, jo garāks ir to dzēšanas periods, jo lielāka atkarība no procentu likmju izmaiņām.

**Likviditātes risks.** Augsts jūtīgums – atkarīgs no obligāciju veida. Parādzīmes, kuras tiek tirgotas biržās, ir mazāk pakļautas likviditātes riskam. Savukārt, obligācijas, kas netiek kotētas biržā un tiek tirgotas mazāk caurskatāmos tirgos, ir vairāk pakļautas likviditātes riskam. Likviditātes risks var radīt papildus izmaksas iegādājoties lielu obligāciju paketi.

**Valūtas risks.** Obligāciju valūtas riska ietekmes pakāpe ir atkarīga no atkarīgs no konkrētās obligācijas valūtas un bāzes portfeļa valūtas.

**Procentu risks.** Augsts jūtīgums – tieši ietekmē obligācijas vērtību.

## Investīcijas fondu daļas

Investīciju fondu daļas ir investīciju fondu emitēto vērtspapīru veids, kas ataino fonda investīciju darbības veiksmīgumu un fondos iekļauto finanšu instrumentu cenu vai uzņēmumu – emitentu darbības dinamiku un rezultātus. Fonda aktīvus veido kolektīvo ieguldītāju līdzekļi.

Pastāv vairāku veidu investīciju fondu veidi, kas atšķiras pēc to darbības veida – atvērtie un slēgtie fondi, kotētie un nekotētie biržās, beztermiņa un ar noteiktu darbības termiņu utt..

Fondi var atšķirties arī pēc instrumentu veidiem, kuros fonds iegulda līdzekļus - akcijās, obligācijās, atvasināties finanšu instrumenti, nekustamie īpašumi, preču līgumi, termiņnoguldījumi un citi.

Iegādājoties investīciju fonda daļas ir skaidri jāsaprot tā īpatnības un raksturojoši rādītāji. Fondu risku jūtīguma pakāpe ir atkarīga no investīciju fonda veida un no tā ieguldījumu stratēģijas, kā rezultātā riska pakāpe var būt no zemas līdz ļoti augstai.

## Vērtspapīru pārdošana ar atpakaļpirkumu (REPO darījumi)

REPO darījumi – tā ir pušu vienošanās, kurā klients pārdod vērtspapīrus Bankai ar vienošanos par atpakaļpirkumu pēc noteikta laika un par noteiktu cenu. REPO darījumi var tikt uzskatīti par īstermiņa aizņēmumu pret vērtspapīru ķīlu, lai gan juridiski REPO darījums tiek noformēts kā pirkums un pārdevums, nevis aizdevums.

Darījuma objekts ir klienta īpašumā esošie vērtspapīri. Gadījumā, ja vērtspapīru cena samazinās zemāk par atrunāto līmeni, Banka var pieprasīt no klienta papildus nodrošinājumu

konkrētam darījumam. Darījuma summa parasti būs mazāka par vērtspapīru tirgus vērtību (pārdošanas cena zemāka par tirgus cenu), lai gadījumā, ka notiek vērtspapīra tirgus cenas samazināšanās, nekavējoties nerastos papildus nodrošinājuma nepieciešamība Bankas procentu ienākumi par REPO darījumu tiek iekļauti vērtspapīru atpakaļpirkuma cenā no Bankas.

Risku jūtīguma pakāpe:

**Bankas kredītrisks.** Vidējs jūtīgums – Bankas maksātspējas gadījumā klients riskē ar vērtspapīru tekošo tirgus vērtību un vērtspapīru pārdošanas cenu Bankai.

Pārējie riski ir analogiski riskiem kas piemīt darījumiem ar klienta īpašumā esošiem vērtspapīriem.

### **Valūtu maiņas darījums (SPOT, TOM, TOD darījumi)**

SPOT darījums ir valūtas maiņas darījums, ko veic klients un Banka nodrošina norēķinus ne vēlāk kā līdz otrās darbadienas beigām pēc darījuma noslēgšanas, norēķins par darījumu TOM notiek ne vēlāk kā nākamās dienas beigās, bet norēķins par darījumu TOD notiek tekošās jeb darījuma noslēgšanas dienas laikā. Valūtas maiņas darījumi notiek ārpus biržas, slēdzot darījumus pa tiešo ar banku.

### **Valūtas darījumi ar norēķinu datumu nākotnē (FORWARD darījumi)**

Valūtas darījums ar norēķinu datumu nākotnē jeb FORWARD darījums ir vienošanās starp klientu un Banku, saskaņā ar kuru puses vienojas noteiktā nākotnes datumā pirkt vai pārdot līgumā vai vienošanās noteikto valūtu un pēc noteikta valūtas maiņas kursa. Šāda darījuma noslēgšanai klientam nepieciešams noguldīt Bankā nepieciešamos naudas līdzekļus nodrošinājumam, apmērā un valūtā, kas atkarīgs no vienošanās noteiktās valūtas, termiņa un summas. Gadījumā, ja notiek valūtu kursu svārstības, kas rada zaudējumus, nodrošinājuma depozīts ir jāpapildina līdz noteiktam apjomam atkarībā no FORWARD darījuma summas un negatīvā valūtu pārvērtēšanas rezultāta.

Risku jūtīguma pakāpe:

**Bankas kredītrisks.** Vidējs jūtīgums – Bankas maksātspējas gadījumā klients riskē ar noguldīto nodrošinājuma depozītu un gadījumā, ja notiek valūtas kursu svārstības klientam labvēlīgā virzienā – tas zaudē pārvērtēšanas rezultātā aprēķināto summas pieaugumu.

**Valūtas risks.** Augsts jūtīgums – valūtas risks ir atkarīgs no darījuma valūtas un darījuma termiņiem. Jo darījuma valūtas kursi biežāk mainās un jo garāks ir darījuma termiņš, jo lielāka riska pakāpe.

### **Valūtas SWAP darījumi**

Valūtas SWAP darījumi sastāv no diviem vienlaicīgi noslēgtiem un saistītiem darījumiem – valūtas maiņas darījums SPOT (TOM, TOD) un vienlaicīgi noslēgta vienošanās par FORWARD darījumu par tām pašām valūtām tikai pretējā virzienā. Tādā veidā šāda darījuma veids ir pilnā mērā pakļauts abu veidu valūtas darījumu riskiem.

\*\*\*